

KAMENYEC PODOLSZKYJ

/ Egy szörnyű vérengzés /

1941-ben a századunkat elindították a Kárpátokon át, a Tatár-hágón keresztül előre. Jó hangulatban, vidáman indultunk el, felszerelve tartalékokkal, felkészülve már az őszi hidegekre is. Első állomásunk Koljun volt, a kolomeai úton át, majd ezt követte Kamenyec Podolszkyj és Krivoj Rog.

Horthy Miklós azt hitte, hogy hazánk a náci németekkel együtt hadba lépve, majd néhány hét alatt legyőzi a Vörös Hadsereget. 1941 nyarától magyar katonák és munkaszolgálatosok ezrei láthatták saját szemükkal is a keleti fronton, hogy egyes német alakulatok, valamint balti és ukrán milicisták tömegesen irtják a zsidókat.

Kamenyec Podolszkyba érve a lakosságtól szörnyű történeteket hallottunk. Beszámoltak nekünk egy Budapestről ideérkező vonatszerelvényről, melyen rendezetlen állampolgárságú zsidók tartózkodtak. Zsidók, magyarok, szlovákok, sőt még lengyelek is. De persze voltak itt olyan magyarok is, akik igazolni tudták magyar állampolgárságukat, mégis a vonatra kerültek. A Kőrösmezőn keresztül hajtották, hozták ide ezeket a hontalannak mondott embereket. Kb. 16 ezer emberről beszéltek a helyi lakosok. Kamenyecben leszállították őket a vagonokról, és a városban kellett várakozniuk. A már egyébként is legyengült állapotban lévő emberek szétszéledtek, ennivalóért könyörögtek a lakosságnak. A németek állítólag tiltakoztak már ez ellen a szállítmány ellen, és vissza akarták fordítani a vagonokat Budapestre. De az őket kísérő csendőrök és egyéb milicisták megakadályozták visszaküldésüket, vagy szabadon engedésüket.

Közben, míg az oda-vissza egyeztetések folytak, az emberek étlen-szomjan szédelegtek, betegen és elesetten ültek, vagy feküdtek az utcákon és a tereken. Helyzetük egyre kilátástalanabbá vált. Amikor a hadosztályunk megérkezett Kamenyecbe, mindenütt láttuk ezeket a pizokban, bűzben fetregő szerencsétleneket. Az egész testük sebes volt, véres, a lábaikon nagy, mély, fekélyszerű sebesedéseket, foltokat láttunk, melyek valószínűleg a sok gyaloglástól alakultak ki. Hiányos, cafatokban lógó ruhákban járkáltak, vagy helyesebb, ha azt mondom, csak botorkáltak szinte öntudatlanul. Sok ember éhen halt, vagy éppen valami fertőző betegség végzett vele. Ezekkel a hullákkal nem törődött senki, gyakran napokig heverték temetetlenül az utakon. A Dnyeszterbe lőtt emberek tetemeit kivetette a víz, és a hullák a folyó két partján bomlottak, bűzlöttek, és terjesztették a fertőzéseket.

Nem akartam elhinni, amit itt láttam, a két szememnek sem akartam hinni, azt mondtam, hogy ez hazugság, ez nem lehetséges. Nagyon megrázó, évekig visszatérő rémálommá változott bennem ez a kép.

Megérkezésünk másnapján összeterelték a szerencsétleneket, volt, aki már menni sem tudott, és hangosan ordítózva közölték velük, hogy innét tovább kell

menniük. Az emberek nagy kínosan sorokba rendeződtek, és elindultak a mutatott útirányba.

Volt itt Kamenyecben egy munkaszolgálatra ide vezényelt csapat is, köztük magyarokkal. Beszélgettünk velük, kérdeztük őket, mit tudnak, hová hajtják ezeket a végkimerülésben lévő embereket. Mire azt válaszolták, hogy kivégzik valamennyit.

Valamennyit? Elgondolkodtam: itt legalább tíz-tizenötezer ember van. Ez lehetetlen. Az egyik munkaszolgálatosoknál lévő teherautó-sofőr fényképezgette a menetet. Felháborítónak tartottam. De ma már tudom, talán ez az egyetlen igazi, hiteles kordokumentum a kamenyeci vérengzésről. Óriási disznóság volt. Többen elindultunk a menet után, hogy a saját szemünkkel lássuk, mi történik. A városon kívülre terelték az embereket. Egy teherautóról ásókat dobáltak le, és megmutatatták mekkora, milyen széles, és milyen mély gödröt ássanak. Pontosan tudták, hogy mi fog történni velük, de már tiltakozni sem volt erejük. A németek egy hatalmas négyzet alakú gödröt ásattak, közben ordítottak, állatok módjára beszéltek az emberekkel, a munka azonban ennek ellenére is csak lassan és siralmasan haladt. A magyar csendőrök pedig mindezekhez készségesen asszisztáltak. Hamarosan megkezdődött a lövöldözés. Augusztus volt és meleg. Már nem tudom, hányadika, talán 26 vagy 28-a. Két napig tartott az öldöklés. Pokoli két nap volt. Csak a fegyverropogást hallottam, csak azt láttam, hogy egymás után dőlnek el az emberek. Gyerekeket is láttam, meg sivalkodó asszonyokat. Elmenekültem onnét, nem bírtam nézni ezt a szörnyűséget. A városban a nevét is tudták annak az SS Obergruppenführernek, aki végrehajtatta a likvidálást. Úgy hívták, hogy F. J. A 10. magyar vadászászlóalj még mintegy 1000 zsidót kergetett át Tarnopolnál a Dnyeszteren, s állítólag a nácik visszaküldték volna őket Magyarországra, de ez a vadászászlóalj nem engedte, kímélet nélkül kihajtottak mindenkit a városon kívülre, és lelőtték őket. J. ! Igen, ezt a nevet egy életre megjegyeztem magamnak.

A szüntelen fegyverropogás hangja hosszú, hosszú éveken át, visszhangzott a lelkemben, az agyamban, kísértett, mint egy szellem. Éjjel nem bírtam aludni, folyton hallottam a halálhörgést, és a kétségbeesett sikoltozásokat. Ilyen mézárhlást, mint amit itt két nap alatt végrehajtottak a németek és a magyar csendőrök nem tudom látott-e már a világ?

Mert én még soha!

Pedig azt hittem, hogy már a háború minden poklát megjártam, minden fájdalmas arcát láttam, s akkor kiderült, hogy ez még csak a kezdet.

Csak hallgattam, mélyen magamba roskadtam. Vacogott a fogam és nem bírtam megenni a vacsorámat. Később visszamentem, és megnéztem még egyszer messziről, hogy ott van-e valóban az a frissen ásott halom, vagy csak álmodtam az egészet. Katonatársaim hasonlóképpen élték meg a látottakat. Meglehetősen kietlen vidék volt, kevés fával, kevés bozóttal. Arra gondoltam,